

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“กตปุณญ — ผู้มีบุญอันตนได้กระทำแล้ว”

กตปุณญ อ่านตามภาษาบาลีว่า ก - ตะ - ปุณ - ยะ มาจากคำว่า กต (อันตนกระทำแล้ว) กับคำว่า ปุณญ (ความดี, กุศล, สภาพที่ชำระจิตให้สะอาด, บุญ) รวมกันเป็น กตปุณญ แปลว่า ผู้มีบุญอันตนได้กระทำแล้ว เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งอย่างยิ่ง เป็นเครื่องเตือนที่ดียิ่งในชีวิตประจำวัน แสดงถึงขณะที่ได้ทำบุญ ได้ทำสิ่งที่ดีประการต่าง ๆ ซึ่งก็คือขณะที่ธรรมที่ฝังงอกเกิดขึ้นเป็นไปนั่นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป บุคคลผู้ได้ทำบุญไว้ สะสมความดีไว้ ย่อมบันเทิงเบิกบานทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท และอรรถกถา ดังนี้

ผู้ทำบุญไว้แล้ว ย่อมบันเทิงในโลกนี้ ละไปแล้วก็ย่อมบันเทิง ย่อมบันเทิงในโลกทั้งสอง
เขาเห็นความหมดจดแห่งกรรมของตน ย่อมบันเทิง เขาย่อมรื่นเริง

ในอรรถกถา อธิบายไว้ ดังนี้

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า กตปุณญ เป็นต้น ความว่า บุคคลผู้ทำกุศลมีประการต่างๆ ย่อมบันเทิง ด้วยความบันเทิงเพราะกรรมในโลกนี้ว่า “กรรมชั่ว เราไม่ได้ทำเลย, กรรมดีเราทำแล้วหนอ” ละไปแล้ว ย่อมบันเทิง ด้วยความบันเทิงเพราะวิบาก (ได้รับกุศลวิบากซึ่งเป็นผลของกรรมดี) ชื่อว่า ย่อมบันเทิงในโลกทั้งสอง อย่างนี้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นประโยชน์แก่กุลแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรม การขัดเกลาจิตใจซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตใจนั้น ไม่เหมือนกับการทำความสะอาดวัตถุสิ่งของ เพราะเหตุว่าการขัดเกลาจิตใจที่แต่ละบุคคลได้สะสมมาอย่างมากมายยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ต้องอาศัยการทำบุญหรือสะสมความดีบ่อยๆ เนื่องๆ ทั้งในเรื่องของการให้ทานเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น การรักษาศีล เว้นในสิ่งที่ป็นโทษ กระทำในสิ่งที่ป็นประโยชน์ การชวนชวายประพฤติในสิ่งที่ป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนถึงการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาเพื่อความ

เข้าใจถูกเห็นถูกในธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงซึ่งเป็นความดีที่ประเสริฐยิ่ง เพราะเหตุว่า ในบรรดาธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปนั้น ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นธรรมที่ประเสริฐที่สุด

จึงเป็นเครื่องเตือนใจที่ดีสำหรับทุกคนว่าไม่ควรที่จะประมาทในทุกขณะจิต เพราะเหตุว่าบางคนอาจจะคิดว่าตนเองได้ทำกุศลมากแล้ว เป็นคนดีแล้ว แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ระยะเวลาที่กำลังทำกุศลนั้น เป็นเพราะศรัทธา (สภาพที่ผ่องใส) กดี หิริ (ความละอายต่ออกุศล) กดี โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่ออกุศล) กดี เป็นต้น ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายดีทั้งหมด ยังไม่เสื่อม ยังไม่หายไป แต่ทำไมไฉนจะไม่มีโอกาสของอกุศลเลย เพราะเหตุว่าโอกาสของอกุศลที่จะเกิดขึ้นมีมากเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากว่าเมื่อใดที่ศรัทธา เป็นต้น เสื่อมหายไป คือไม่เกิดขึ้น อกุศลย่อมกลุ้มรุมจิตใจเมื่อนั้น เป็นชีวิตประจำวันที่ทุกคนจะสังเกตเห็นได้ ขณะใดที่อกุศลเกิด สังเกตเห็นความไม่มีศรัทธา ไม่มีความละอาย ไม่มีความเกรงกลัวต่ออกุศลได้เลย ในทางตรงกันข้าม ขณะที่ เป็นกุศล ก็ย่อมมีธรรมฝ่ายดีเกิดร่วมด้วยทุกครั้ง ตามความเป็นจริงของธรรมซึ่งใครๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ตราบไต่ยังเป็นมนุษย์ เป็นโอกาสที่ประเสริฐที่จะสามารถทำบุญสะสมความดีได้ทุกโอกาสและไม่ควรประมาทแม้ความดีเพียงเล็กน้อยด้วย เพราะเหตุว่าขณะใดก็ตามที่กุศลจิตไม่เกิด ขณะนั้นเป็นอกุศลและก็ไม่ใช่วินาทีเดียวด้วย ยังเพิ่มขึ้นๆ แต่ละขณะมากมายมหาศาล เมื่อมีอกุศลมากมายอย่างนี้ อยากจะรู้แจ้ง อริยสัจธรรมหรือว่าอยากจะมีสิ่งที่เป็นโลกธรรมฝ่ายดี คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เกิดขึ้น โดยที่อกุศลยังเต็มอยู่ ก็เป็นไปได้ เพราะเหตุว่าถ้าหากได้กระทำอกุศลกรรมแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยให้ทุกอย่างที่รู้ได้ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย เป็นสิ่งที่ไม่น่าพอใจทั้งหมด ดังนั้น ตราบไต่ที่ร่างกายนี้ยังไม่เปื่อยเน่า กล่าวคือ ยังไม่ละจากโลกนี้ไป ควรที่จะเห็นประโยชน์ของการเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเหตุว่ามนุษย์สามารถที่จะทำบุญสะสมความดีได้ทุกประการ และที่สำคัญ ต้องเข้าใจธรรมด้วย เพราะว่าหลายคนเกิดมาก็เป็นคนดีตามการสะสม แต่เป็นคนที่ไม่สามารถที่จะรู้จักธรรมตามความเป็นจริงได้ เพราะฉะนั้น เมื่อมีสิ่งที่มีจริงๆ ซึ่งเป็นธรรม ก็ควรอย่างยิ่งที่จะรู้ เพราะความรู้ ความเข้าใจถูกเห็นถูก ไม่เสียหายเลย การฟังพระธรรมแต่ละครั้งทำให้มีความเข้าใจถูกความเห็นถูกในสิ่งที่มีจริงๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ปลุกฝังความเข้าใจในความเป็นจริงของธรรมว่า ไม่ใช่เรา ต่อไป

เกิดมาแล้วต้องตายทุกคน ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย ความตายจะมาถึงเมื่อใด ไม่มีใครทราบได้เลย ไม่รู้ว่าจะตายเมื่อไหร่ เด็กจะตายก่อนผู้ใหญ่หรือผู้ใหญ่จะตายก่อนเด็ก จะตายด้วยอุบัติเหตุ ด้วยโรคระบาดต่างๆ ก็เป็นไปได้ทั้งนั้น ซึ่งจะประมาทในชีวิตไม่ได้เลยทีเดียว

จะเห็นได้จริงๆว่า สิ่งใดๆ ก็ติดตามไปไม่ได้เลย ร่างกายรวมทั้งทรัพย์สินเงินทองทั้งหลายทั้งปวงก็ติดตามไปไม่ได้ เว้นแต่บุญหรือความดี และความชั่วที่สะสมอยู่ในจิตจะติดตามไป บุญ หรือ ความดี เป็นธรรมที่มีประโยชน์ นำมาซึ่งผลที่ดี ส่วนความชั่วทั้งหลาย มีแต่โทษเท่านั้น ไม่มีประโยชน์แก่ใครๆ ทั้งสิ้น และ

ให้ผลที่เป็นทุกข์เท่านั้น เพราะฉะนั้นแล้ว โอกาสของชีวิตที่ยังเหลืออยู่นี้ซึ่งไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าความตายจะเกิดขึ้นเมื่อใด ก็ควรที่จะเป็นไปเพื่อการทำบุญสะสมความดีและฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา ในท่ามกลางของอกุศลธรรมซึ่งมีมากเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นการทำกิจที่ควรทำ เป็นงานที่ประเสริฐที่สุด เพราะเหตุว่าปกติในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ก็มีงานเพิ่มกิเลสอยู่ตลอด สะสมแต่สิ่งที่ไม่ดีมากมาย แต่งานขัดเกลาละคลายกิเลส จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าหากว่าไม่ได้ฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และที่ลืมไม่ได้เลยคือปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย เมื่อไม่ขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน เมื่อเห็นว่าพระธรรมมีค่าที่สุด ประเสริฐที่สุด ก็จะเริ่มฟัง เริ่มศึกษา ซึ่งเมื่อฟังต่อไป ศึกษาต่อไป ความเข้าใจถูกเห็นถูกก็จะค่อยๆ เกิดขึ้น ค่อยๆ เจริญขึ้น เพราะทุกคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด ให้ประโยชน์กับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗